

◆ ได้ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพหนังสือเรียนอาชีวศึกษา
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ประกาศลำดับที่ 9

◆ หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงตามจุดประสงค์รายวิชา
สมรรถนะรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562
ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รหัสวิชา 20501-2201

การผลิตพืชผัก

(Vegetable Crops Production)

ผู้แต่ง มณฑา ลิ้มปิยประพันธ์

83.-

การผลิตพืชผัก (Vegetable Crops Production)

โดย มณฑา ลิ้มปิยะประพันธ์

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย โดย มณฑา ลิ้มปิยะประพันธ์ © พ.ศ. 2566

ห้ามคัดลอก ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการอื่นใด โดยวิธีการใด ๆ ในรูปแบบใด ๆ
ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ
นอกจากจะได้รับอนุญาต

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

มณฑา ลิ้มปิยะประพันธ์.

การผลิตพืชผัก = Vegetable crops production.-- กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2566.

184 หน้า.

1. ผัก -- การปลูก. 2. การปลูกพืช. I. ชื่อเรื่อง.

635

Barcode (E-book) : 9786160848928

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้ เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260 โทรศัพท์ 0-2826-8000

หากมีคำแนะนำหรือติชม สามารถติดต่อได้ที่ comment@se-ed.com

20501-2201 การผลิตพืชผัก**1-6-3****(Vegetable Crops Production)****จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้**

1. เข้าใจหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับพืชผักและกระบวนการผลิตพืชผัก
2. สามารถวางแผน เตรียมการและดำเนินการผลิตพืชผักอย่างมีระบบตามหลักการและกระบวนการการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
3. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรและมีกึ๋นสัยในการทำงานด้วยความรับผิดชอบ รอบคอบ ชยันและอดทน

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชผักตามหลักการและกระบวนการการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
2. วางแผนการผลิตพืชผักตามความต้องการของตลาดและสภาพพื้นที่
3. เตรียมพื้นที่ เครื่องมือ อุปกรณ์และพันธุ์พืชผักตามหลักการและกระบวนการการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
4. ปลูก ดูแลรักษาพืชผักตามหลักการและกระบวนการการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
5. จัดการผลิตผลพืชผักตามหลักการ กระบวนการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP)
6. เพิ่มมูลค่าของพืชผักตามหลักการและกระบวนการ
7. จัดจำหน่ายและทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับ ความสำคัญและการตลาดพืชผัก มาตรฐานการผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) การจำแนกประเภทของพืชผัก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชผัก การวางแผนการผลิต การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การเพิ่มมูลค่าของผลิตผล การจัดจำหน่ายและทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

คำนำ

วิชา การผลิตพืชผัก รหัสวิชา 20501-2201 เป็นวิชาที่อยู่ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยเนื้อหาสาระจะเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชผัก โดยยึดหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เป็นสำคัญ

หนังสือ การผลิตพืชผัก เล่มนี้ มีเนื้อหาตรงตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาเกษตรกรรม โดยจัดทำไว้ 7 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความสำคัญและการตลาดพืชผัก บทที่ 2 มาตรฐานการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) บทที่ 3 การจำแนกประเภทของพืชผัก บทที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชผัก บทที่ 5 การวางแผนปลูก การปลูก และการดูแลรักษา บทที่ 6 การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการเพิ่มมูลค่าผลผลิต และบทที่ 7 การจัดจำหน่าย การทำบัญชี และการศึกษาการปลูกผักบางชนิด

ขอขอบพระคุณเจ้าของตำรา บทความ และงานวิจัย ที่ผู้เขียนได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบการเขียนหนังสือเล่มนี้ ตลอดจนขอขอบคุณครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือเสมอมา

มณฑา ลิ้มปิยประพันธ์

สารบัญ

บทที่ 1 ความสำคัญและการตลาดพืชผัก.....	1
1.1 ความสำคัญของพืชผัก.....	2
1.2 การตลาดของพืชผัก.....	8
1.3 ชนิดและคุณภาพผักตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ.....	15
1.4 วิธีการตลาด	17
1.5 การกำหนดมาตรฐานผัก	17
1.6 ประโยชน์ของการจัดมาตรฐานผัก.....	18
1.7 สรุปท้ายบท.....	18
บทปฏิบัติการที่ 1	19
แบบประเมินบทปฏิบัติการที่ 1	22
แบบฝึกหัดท้ายบท	23
 บทที่ 2 มาตรฐานการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP).....	24
2.1. ความหมายของมาตรฐานสินค้าเกษตร.....	25
2.2 การปลูกพืชระบบ GAP	26
2.3 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่องการปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงคัดบรรจุผัก และผลไม้สด	29
2.4 มาตรฐานสินค้าเกษตร (พืชผัก) ที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) สามารถรับรอง.....	30

2.5 หน่วยรับรองของ ส.ป.ก.....	33
2.6 สรุปท้ายบท.....	34
บทปฏิบัติการที่ 2	35
แบบประเมินบทปฏิบัติการที่ 2.....	36
แบบฝึกหัดท้ายบท	37
บทที่ 3 การจำแนกประเภทของพืชผัก	38
3.1 ความสำคัญของการจำแนกประเภทของพืชผัก.....	39
3.2 การจำแนกพืชผักออกเป็นประเภทต่าง ๆ.....	39
3.3 สรุปท้ายบท.....	58
บทปฏิบัติการที่ 3	59
แบบประเมินบทปฏิบัติการที่ 3.....	61
แบบฝึกหัดท้ายบท	62
บทที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชผัก.....	63
4.1 ปัจจัยเกี่ยวกับดิน	64
4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับน้ำ.....	70
4.3 ปัจจัยเกี่ยวกับธาตุอาหารพืชและปุ๋ย.....	75
4.4 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพอากาศ.....	80
4.5 สรุปท้ายบท.....	83
บทปฏิบัติการที่ 4	84
แบบประเมินบทปฏิบัติการที่ 4.....	86
แบบฝึกหัดท้ายบท	87
บทที่ 5 การวางแผนปลูก การปลูกและการดูแลรักษาพืชผัก	88
5.1 การวางแผนปลูกพืชผัก	89
5.2 การปลูกพืชผัก	95

5.3 การปฏิบัติดูแลรักษา.....	100
5.4 สรุปท้ายบท.....	110
บทปฏิบัติการที่ 5	111
แบบประเมินบทปฏิบัติการที่ 5.....	115
แบบฝึกหัดท้ายบท	116

บทที่ 6 การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	
และการเพิ่มมูลค่าผลผลิต	117
6.1 การเก็บเกี่ยวพืชผัก	118
6.2 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผัก	122
6.3 การเพิ่มมูลค่าผลผลิต	125
6.4 การบรรจุหีบห่อ	132
6.5 สรุปท้ายบท.....	134
บทปฏิบัติการที่ 6	135
แบบประเมินบทปฏิบัติการที่ 6.....	138
แบบฝึกหัดท้ายบท	139

บทที่ 7 การจัดจำหน่าย การทำบัญชี และการศึกษาการปลูกผักบางชนิด	140
7.1 การจัดจำหน่ายผลิตผลทางพืชผัก.....	141
7.2 การทำบัญชี	144
7.3 การปลูกพืชผักบางชนิด	148
7.4 สรุปท้ายบท.....	170
บทปฏิบัติการที่ 7	172
แบบประเมินบทปฏิบัติการที่ 7.....	173
แบบฝึกหัดท้ายบท	174

1

ความสำคัญและการตลาดพืชผัก

สาระสำคัญ

พืชผักมีความสำคัญต่อมนุษย์ 3 ด้าน คือ ด้านคุณค่าทางอาหาร ด้านยารักษาโรค และด้านเศรษฐกิจ ผักมีธาตุอาหารและวิตามิน ตลอดจนสารอาหารที่สำคัญต่อร่างกายมนุษย์ เมื่อรับประทานผักแล้วจะมีสุขภาพดีห่างไกลโรคร้าย

การตลาดพืชผักมี 4 ลักษณะ คือ ระบบการตลาดที่เกษตรกรเป็นผู้ขายสู่ผู้บริโภคโดยตรง ระบบที่เกษตรกรจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง ระบบที่เกษตรกรรวมกลุ่มหรือตั้งเป็นสหกรณ์ และระบบที่เกษตรกรทำสัญญาล่วงหน้ากับ

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและการตลาดพืชผัก

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความสำคัญของพืชผักได้
2. จำแนกความสำคัญของพืชผักได้
3. ปฏิบัติการสำรวจตลาดพืชผักในท้องถิ่นของนักเรียนได้
4. ยกตัวอย่างพืชผักที่ให้ประโยชน์ทางอาหารและทางยาได้

เนื้อหาสาระ

1. ความสำคัญของพืชผัก
2. การตลาดของพืชผัก
3. ชนิดและคุณภาพผักตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ
4. วิธีการตลาด
5. การกำหนดมาตรฐานผัก
6. ประโยชน์ของการจัดมาตรฐานผัก
7. สรุปท้ายบท

พืชผักมีความสำคัญต่อมนุษย์ในการดำรงชีวิตประจำวันเป็นอย่างยิ่ง ผักให้คุณค่าด้านอาหาร บำรุงร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรงต่อโรคภัยไข้เจ็บ ผักจึงมีความสำคัญด้านยารักษาโรคด้วย ตลอดไปถึงด้านเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกร และประเทศชาติปีละหลายล้านบาท

1.1 ความสำคัญของพืชผัก

พืชผักมีความสำคัญต่อมนุษย์ 3 ประการ คือ

1.1.1 เป็นแหล่งอาหาร มีพืชผักหลายชนิดที่มนุษย์นำมาเป็นใช้เป็นอาหารในชีวิตประจำวัน แต่ละชนิดมีสารอาหารที่เป็นประโยชน์ ธาตุอาหาร วิตามิน ซึ่งร่างกายของมนุษย์ต้องการนำมาใช้ในการเจริญเติบโต บำรุง ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ ดังนี้

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

รูปที่ 1.1 (ก), (ข), (ค) และ (ง) พืชผักชนิดต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งอาหารของมนุษย์

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

รูปที่ 1.2 (ก), (ข), (ค) และ (ง) หลากหลายวิธีในการนำผักมาปรุงเป็นอาหาร

พืชผักที่รับประทานเป็นอาหาร จะมีประโยชน์ต่อร่างกายของมนุษย์ เช่น

- **มะนาว** พืชผักรสเปรี้ยวจะมีวิตามินซีสูง จะช่วยรักษาโรคเลือดออกตามไรฟัน ช่วยบำรุงผิวพรรณ เป็นต้น

รูปที่ 1.3 มะนาว

- **สับปะรด** ช่วยย่อยอาหาร เป็นต้น

รูปที่ 1.4 สับปะรด

- **มะละกอ** บำรุงผิวพรรณ เป็นต้น

(ก) (ข)

รูปที่ 1.5 (ก) และ (ข) มะละกอ

- **ขมิ้น** ช่วยรักษาอาการกระเพาะอักเสบ เป็นต้น

รูปที่ 1.6 ขมิ้น

- **ฟักทอง** ช่วยบำรุงสายตาและผิวพรรณ เป็นต้น

(ก) (ข)

รูปที่ 1.7 (ก) และ (ข) ฟักทอง

- **แตงกวา** มีเอนไซม์ช่วยย่อยโปรตีน เป็นต้น

(ก) (ข)

รูปที่ 1.8 (ก) และ (ข) แตงกวา

- **ฟักเขียว** ช่วยให้ระบบขับถ่ายดี เป็นต้น

รูปที่ 1.9 ฟักเขียว

- **มะเขือเทศ** มีกรดกลูตามิก ซึ่งเป็นกรดแอมิโนที่ช่วยเพิ่มรสชาติอาหาร เป็นต้น

รูปที่ 1.10 (ก) และ (ข) มะเขือเทศ

- **ถั้วฝักยาว** ช่วยบำรุงครรภ์ เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน บำรุงสายตา เป็นต้น

รูปที่ 1.11 ถั้วฝักยาว

- **ขึ้นฉ่าย** มีน้ำมันหอมระเหยที่ช่วยย่อยอาหารได้ เป็นต้น

รูปที่ 1.12 ขึ้นฉ่าย

- **มะเขือยาว** ช่วยปรับสมดุลระบบต่างๆ ในร่างกาย เป็นต้น

(ก)

(ข)

รูปที่ 1.13 (ก) และ (ข) มะเขือยาว

- **บวบเหลี่ยม** มีธาตุแคลเซียมที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของกระดูก เป็นต้น

รูปที่ 1.14 บวบเหลี่ยม

- **แครอท** ช่วยบำรุงสุขภาพของดวงตา ชะลอการเสื่อมของเซลล์ ลดความเสี่ยงมะเร็งเต้านม เป็นต้น

รูปที่ 1.15 แครอท

- **บรอกโคลี** ช่วยต่อต้านอนุมูลอิสระ เพิ่มภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย บำรุงสายตา ป้องกันการเกิดต้อกระจก เป็นต้น

รูปที่ 1.16 บรอกโคลี

- **กะหล่ำดอก** ช่วยในเรื่องความจำ เสริมสร้างประสิทธิภาพการย่อยอาหาร ดีต่อลำไส้ เป็นต้น

รูปที่ 1.17 กะหล่ำดอก

- **หัวไชเท้า** ช่วยลดสารพิษในร่างกาย เสริมสร้างการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน เป็นต้น

รูปที่ 1.18 หัวไชเท้า

- **บีตรูต** ช่วยป้องกันความเสื่อมของเซลล์ภายในร่างกาย บำรุงสายตา เป็นต้น

รูปที่ 1.19 บีตรูต

- **ถั่วงอก** ช่วยป้องกันโรคมะเร็ง ช่วยลดการอักเสบในร่างกาย เป็นต้น

รูปที่ 1.20 ถั่วงอก

- **ถัวลันเตา** บำรุงสายตา ช่วยลดน้ำหนัก บำรุงสายตา เป็นต้น

รูปที่ 1.21 ถัวลันเตา

- **ผักกวางตุ้ง** ช่วยป้องกันโรคกระดูกพรุน ช่วยในการขับถ่าย เป็นต้น

รูปที่ 1.22 ผักกวางตุ้ง

- **ผักชี** ช่วยให้เจริญอาหาร ช่วยย่อยอาหาร เป็นต้น

(ก) ผักชี

(ข) ลูกผักชี

รูปที่ 1.23 (ก) ผักชี และ (ข) ลูกผักชี

1.1.2 เป็นแหล่งยารักษาโรค ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา ต้องยอมรับว่ามีพืชผักหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้รักษาโรคนี้ได้ควบคู่ไปกับยาแผนปัจจุบัน พืชเกือบทุกชนิดมีสารออกฤทธิ์ที่มีผลต่อร่างกายมนุษย์ บางครั้งเราเรียกว่า พืชสมุนไพร และในพืชผักก็มีสารออกฤทธิ์ทางยา อาทิ

- **ขิง** มีฤทธิ์ด้านการอักเสบ สามารถนำมาประกอบอาหารเพื่อใช้ลดอาการอักเสบ แก้พิษ ลดบวม ชักลม ช่วยเพิ่มการทำงานของภูมิคุ้มกันของร่างกายได้

รูปที่ 1.24 ขิง

- **ขมิ้นชัน** มีฤทธิ์ด้านการอักเสบ ลดปวดในผู้ป่วยข้อเข่าอักเสบ บรรเทาอาการปวดเมื่อยตามตัวเนื่องจากการเจ็บป่วย และการป่วยโรคโควิด-19

รูปที่ 1.25 ขมิ้นชัน

- **บัวบก** มีฤทธิ์ลดไข้ แก้เจ็บคอ ลดการบวม และลดการอักเสบที่ผิวหนัง มีสารเอเชียติโคไซด์ (Asiaticoside) ช่วยสมานแผล ผิวหนัง มีการใช้สารสกัดผสมในรูปของเจล

รูปที่ 1.26 บัวบก

- **พริกไทย** มีสารไพเพอร์รีน (Piperine) ที่มีฤทธิ์ช่วยกระตุ้นการย่อยอาหาร พริกไทยยังช่วยแก้ท้องอืดท้องเฟ้อ เป็นต้น

(ก)

(ข)

รูปที่ 1.27 (ก) และ (ข) พริกไทย

- **มะระขี้นก** มีฤทธิ์แก้โลหิตเป็นพิษ ลดไข้ ตลอดจนบรรเทาอาการปวดข้ออักเสบ เป็นต้น

รูปที่ 1.28 มะระขี้นก

- **เห็ดหอม** เป็นยาอายุวัฒนะ รักษาโรคหวัดได้ แก่โรคหัวใจ ยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง แก่โรคภัยจากเชื้อไวรัส เป็นต้น

รูปที่ 1.29 เห็ดหอม

- **หอมแดง** มีน้ำมันหอมระเหยที่สดดมเข้าจะช่วยรักษาอาการหวัดแบบไม่มีไข้ เป็นต้น

รูปที่ 1.30 หอมแดง

- **กระเทียม** แก่โรคผิวหนังอักเสบ แก้ปัญหาผมร่วง เป็นต้น

รูปที่ 1.31 กระเทียม

1.1.3 ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ มีพืชผักหลายชนิดที่เกษตรกรนิยมปลูกเป็นอาชีพหลัก จำหน่ายทั้งภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศ ซึ่งสถานการณ์การส่งออกสินค้าเกษตรด้านพืชของไทย หลังสถานการณ์โควิด-19 ทั่วโลกดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลาดต่างประเทศทั่วโลกมีความต้องการสินค้าพืชไทย โดยกลุ่มบริการส่งออกสินค้าเกษตร กรมวิชาการเกษตร ได้รายงานมูลค่ายอดส่งออก ในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2565 (มกราคม-พฤษภาคม) เท่ากับ 15,273,497.71 ล้านบาท เป็นเงิน 469,178.78 ล้านบาท โดยส่วนของผักสด เท่ากับ 183,005.59 ล้านบาท เป็นเงิน 3,712.33 ล้านบาท ผักแช่แข็ง เท่ากับ 109,981.75 ล้านบาท เป็นเงิน 6,993.63 ล้านบาท

ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชผักนานาชนิด ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจด้านพืชผักยังมีอีกมากซึ่งจะควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาความรู้ของเกษตรกร

(ก)

(ข)

รูปที่ 1.32 (ก) และ (ข) การขายผักนานาชนิดในตลาดทั่วไป

(ก)

(ข)

รูปที่ 1.33 (ก) และ (ข) การขายผักในซูเปอร์มาร์เก็ต

1.2 การตลาดของพืชผัก

1.2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตลาดพืชผัก มีดังนี้

1. **ลักษณะการปลูกผักของเกษตรกรในปัจจุบัน** การปลูกผักในปัจจุบันนอกจากการปลูกเพื่อเป็นอาหารในครัวเรือนแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่ยังปลูกเพื่อการค้าและอุตสาหกรรม ปัญหาการปลูกผักในประเทศไทยในปัจจุบันจึงไม่ใช่การขาดแคลนเทคโนโลยี แต่เป็นปัญหาการเพิ่มผลผลิตที่มีการลงทุนต่ำซึ่งเกษตรกรผู้ปลูกต้องมีความรู้ด้านการปลูกผัก การขาย ความต้องการของตลาด และควรมีการวางแผนการผลิตโดยมีข้อมูลด้านการตลาดอย่างเพียงพอ

รูปที่ 1.34 ลักษณะสวนผักที่ปลูกในพื้นที่มากและมีการวางแผนปลูกที่ดี

รูปที่ 1.35 ลักษณะสวนผักที่ปลูกในโรงเรือน ต้องมีการวางแผนปลูกที่ดี

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับตลาดผัก

(1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- กรมส่งเสริมการเกษตร (กองส่งเสริมพืชสวน)
- กรมวิชาการเกษตร
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

(2) กระทรวงพาณิชย์

- กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
- กรมส่งเสริมการค้าส่งออก

- (3) สหกรณ์การเกษตรทั้งหลาย
- (4) บริษัทเอกชน (ไม่เปิดเผยข้อมูล)
- (5) โครงการหลวง

บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตลาดพืชผัก

- (1) บทบาทของกระทรวงพาณิชย์ ได้แก่
 - การเพิ่มศักยภาพของการตลาด ได้แก่ การให้ข้อมูลในเรื่องของตลาด การฝึกอบรมเกษตรกรและให้ความรู้เรื่องข้อมูลและข่าวสาร
 - การผลักดันให้เกิดการสร้างข้อมูลและข่าวสาร
 - การประสานงานให้เกิดระบบข้อมูลระดับชาติ

บทบาทของกลุ่มพืชผัก กรมส่งเสริมการเกษตร จัดทำเอกสารข้อมูลพืชผัก เกี่ยวกับ

- สถานการณ์ทั้งด้านการผลิตและการตลาด
- เทคโนโลยีการผลิต
- แหล่งพันธุ์พืช
- ต้นทุนและรายได้

บทบาทกองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่

- จัดทำรายงานการปลูกผักเชิงการค้า
- รวบรวมกลุ่มผู้ปลูกผัก
- รวบรวมจำนวนสมาชิกของกลุ่มผู้ปลูกผัก
- รวบรวมจำนวนพื้นที่ปลูกผัก
- รวบรวมการจำหน่ายผักของเกษตรกร
- บันทึกข้อมูลช่วงเวลาที่พักออกสู่ตลาด

บทบาทของมูลนิธิโครงการหลวง

- เป็นหน่วยงานที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ
- ดำเนินการด้านตลาดผักบนที่สูง
- เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดผัก ในเรื่องต้นทุนการผลิตผักบนที่สูง และราคาผัก

- ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตลาดโดยตรง
- สนับสนุนการตลาดและวิเคราะห์การตลาด

รูปที่ 1.36 ลักษณะสวนผักที่ปลูกบนที่สูงของมูลนิธิโครงการหลวง

นโยบายด้านการตลาดของมูลนิธิโครงการหลวง มีดังนี้

- (1) ช่วยเหลือเกษตรกร โดยหักค่าการตลาดบางส่วน แล้วคืนค่าผลิตผลให้เกษตรกรทั้งหมด
- (2) ไม่ผลิตผักที่พื้นที่ราบปลูกได้ แต่อาจจะปลูกนอกฤดูกาล
- (3) การแปรรูปจะเน้นแปรรูปผลิตผลที่มาก หรือที่เหลือจากความต้องการของตลาด
- (4) สร้างเอกลักษณ์โดยเครื่องหมายการค้า เพื่อจำหน่ายผักที่มีคุณภาพดี

1.2.2 ราคาผัก

ราคาผัก คือมูลค่าของผักที่คิดเปรียบเทียบกับออกมาเป็นเงิน ซึ่งราคาสินค้าเกษตรโดยทั่วไปมักไม่แน่นอนและคาดการณ์ได้ยาก เพราะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ดังนี้

1. ความต้องการของตลาดและผู้บริโภค
2. ปริมาณผลผลิต
3. ต้นทุนการผลิต
4. พ่อค้าคนกลาง
5. คุณภาพของผัก

ราคาผัก แบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. ระยะตลาด คือระยะที่กระบวนการผลิตผักสิ้นสุดลงแล้ว ซึ่งมีปริมาณผักที่แน่นอนแล้ว ซึ่งระยะนี้ราคาจะถูกกำหนดโดยผู้ซื้อ
2. ระยะล้น คือระยะที่กระบวนการผลิตผักได้ดำเนินการไปแล้วมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนผักที่เสนอขายเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย ราคาจะถูกกำหนดโดยความสม่ำเสมอของผัก ความต้องการของตลาดและปัจจัยการผลิต
3. ระยะที่ยังไม่ผลิตผัก คือระยะที่กระบวนการผลิตผักยังไม่ได้ดำเนินการ สามารถเปลี่ยนแปลงจำนวนผักได้เสมอ ราคาจะถูกกำหนดโดยความต้องการของตลาดและต้นทุนการผลิต

ระดับราคาผัก การกำหนดราคาผักขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. กำหนดราคาผักในระบบตลาดของประเทศไทย ยังถือราคาขายส่งที่ปากคลองตลาดเป็นหลัก
2. ข่าวสารข้อมูลจากพ่อค้าท้องถิ่น และชาวสวนผักในแต่ละท้องถิ่น และปริมาณการผลิตผักจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดระดับราคาผัก
3. ราคาผักในวันที่ผ่านมา
4. ประสบการณ์และการคาดคะเน

1.2.3 ตลาดที่เกี่ยวข้องกับผัก ในระบบตลาดของประเทศไทย มีดังนี้

1. เกษตรกรเป็นผู้ขายตรงสู่ผู้บริโภค
2. เกษตรกรเป็นผู้นำผักไปขายเองที่ตลาดท้องถิ่น
3. เกษตรกรจำหน่ายผักเองที่หน้าสวน
4. เกษตรกรเป็นเกษตรกรรายย่อย
5. เกษตรกรจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง
6. เกษตรกรขายเหมาสวน
7. เกษตรกรเก็บเกี่ยวเอง แล้วบรรจุหีบห่อเพื่อจำหน่ายให้แก่พ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อผักที่สวน
8. เกษตรกรนำผลิตผลไปจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางที่ตลาด

9. เกษตรกรรวมกลุ่ม หรือตั้งเป็นสหกรณ์ มีลักษณะดังนี้

- สหกรณ์เป็นผู้รวบรวมผัก คัดขนาด และคุณภาพ บรรจุ ขนย้าย
- ผักที่ผ่านสหกรณ์จะอยู่ภายใต้เครื่องหมายการค้าเดียวกัน
- เป็นการประกันคุณภาพของผลผลิต

10. เกษตรกรทำสัญญาล่วงหน้า

- พ่อค้าหรือผู้ซื้อจะรับรองราคาสำหรับปริมาณและคุณภาพสินค้าที่ผลิตขึ้นมา

1.2.4 ระดับตลาดผักจากสวนถึงผู้บริโภค แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ตลาดระดับไร่นา จะจำหน่ายผักที่ผลิตโดยเกษตรกร
2. ตลาดระดับขนส่ง
3. ระดับตลาดท้องถิ่น
4. ระดับตลาดในกรุงเทพฯ

นอกจากนี้ยังมีตลาดระดับขายปลีก ซึ่งพ่อค้าขายปลีกซื้อผักจากผู้ขายส่ง หรือเกษตรกรที่นำมาขายเอง แล้วนำไปขายปลีกให้แก่ผู้บริโภค และตลาดระดับส่งออก ได้แก่ประเทศต่าง ๆ ที่รับซื้อผักจากปะเทศไทย เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ญี่ปุ่น อังกฤษ แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมนี เบลเยียม สวีเดน เป็นต้น

(ก)

(ข)

รูปที่ 1.37 (ก) และ (ข) เกษตรกรเก็บผลิตผลผักจากสวนเพื่อจำหน่าย จัดเป็น “ตลาดระดับไร่นา”

(ก)

(ข)

รูปที่ 1.38 (ก) และ (ข) ตลาดขายส่งในท้องถิ่น

(ก)

(ข)

รูปที่ 1.39 (ก) และ (ข) ตลาดขายส่งในกรุงเทพฯ

(ก)

(ข)

รูปที่ 1.40 (ก) และ (ข) ตลาดผักระดับขายปลีก

การผลิตพืชผัก

(Vegetable Crops Production)

หนังสือ **การผลิตพืชผัก รหัสวิชา 20501-2201** เล่มนี้ มีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพพืชมงคลราช 2562 ประเภทวิชาเกษตรกรรม เนื้อหารายละเอียด เป็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชผักโดยยึดหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เป็นสำคัญ มี 7 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 ความสำคัญและการตลาดพืชผัก บทที่ 2 มาตรฐาน การผลิตพืชผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) บทที่ 3 การจำแนกประเภทของพืชผัก บทที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชผัก บทที่ 5 การวางแผนปลูก การปลูก และการดูแลรักษา บทที่ 6 การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการเพิ่มมูลค่า ผลผลิต และบทที่ 7 การจัดจำหน่าย การทำบัญชี และการศึกษาการปลูกพืชบางชนิด

ประวัติผู้เขียน

มณฑา ลิ้มปิยประพันธ์

ปัจจุบัน

อดีตอาจารย์ประจำแผนกวิชาพืชศาสตร์ วิทยาลัยน่าน
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราช

การศึกษา

- ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- คอ.บ. (เทคโนโลยีการผลิตพืช) เกียรตินิยมอันดับ 2 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ปวส. (พืชสวน) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ปวช. (เกษตรกรรม) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ม.ศ. 5 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จ. นครศรีธรรมราช

หนังสือ	1 สี	จำนวน	173	หน้า
	2 สี	จำนวน		หน้า
	4 สี	จำนวน		หน้า
กระดาษ	ปอนด์			
ความหนา	กระดาษปก	230	แกรม	
	กระดาษเนื้อใน	70	แกรม	

www.se-ed.com

sbc.fans

SE-ED Publisher

พร้อมจำหน่ายในรูปแบบ

☒ e-book (PDF)	☐ audiobooks
☐ e-book (EPUB)	☐ audio CD / MP3
☒ ปกอ่อน ☐ LARGE PRINT (ตัวอักษรขนาดใหญ่)	

ISBN 978-616-08-4892-8

9 786160 848928
83 บาท

คู่มือเรียน-สอบ/อาชีพศึกษา-
ประเภทวิชาเกษตรกรรม
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์